

EVOLUȚIA MORTALITĂȚII PREMATURE PRIN BOLILE NETRANSMISIBILE MAJORE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Elena Mihalaș

Conducător științific: Elena Raevschi

Catedra de medicină socială și management „Nicolae Testemițanu”, USMF
„Nicolae Testemițanu”

Introducere. Bolile netransmisibile prezintă o problemă pentru sănătatea și bunăstarea populației. Conform statisticilor mondiale, constituie 74% din totalul deceselor globale, inclusiv 15 milioane de decese premature (între vârsta de 30 și 69 ani). Bolile netransmisibile predominante: bolile cardiovasculare, cancerul, bolile respiratorii cronice și diabetul zaharat. **Scopul lucrării.** Estimarea evoluției mortalității premature prin bolile netransmisibile majore în Republica Moldova. **Material și metode.** A fost utilizată metoda descriptivă de cercetare, în baza datelor statistice ale Organizației Mondiale a Sănătății (2020), Centrului Național de Management în Sănătate din Republica Moldova (2022). **Rezultatele.** Structura pentru țară este: Bolile cardiovasculare este cauza principală a deceselor. Morbiditatea prin BCV ocupă locul cinci în ierarhia bolilor înregistrate în țară pe parcursul anului 2021, deține constant ponderea de 20,2% din structura DALY. Cancerul ocupă locul doi ca cauză de deces. Numărul total al cazurilor a crescut în mod constant în ultimii 10 ani. Bolile aparatului digestiv constituie anual aproximativ 7% din mortalitatea totală pe cauze de deces în Republica Moldova și are o tendință de descreștere permanentă anuală. Bolile aparatului respirator au avut o tendință de descreștere din anul 2010 până în 2019. Diabetul zaharat prezintă, în ultimii 10 ani, prevalența dublată în Republica Moldova. **Concluzii.** Numărul absolut de decese înregistrate pe glob și în Republica Moldova este cauzat de boli netransmisibile. În prezent, ele rămân a fi o problemă actuală la nivel internațional și la cel național. Cunoscând impactul acestor boli asupra sănătății publice, doar acțiunile complexe, vor îmbunătăți calitatea vieții pacienților cu boli netransmisibile și vor reduce probabilitatea deceselor premature. **Cuvinte-cheie:** mortalitate prematură, boli netransmisibile, Republica Moldova.

EVOLUTION OF PREMATURE MORTALITY DUE TO MAJOR NON-COMMUNICABLE DISEASES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA.

Elena Mihalaș

Scientific adviser: Elena Raevschi

Nicolae Testemițanu Social Medicine and Management Department,
Nicolae Testemițanu University

Background. Non-communicable (NCDs) diseases are a major health problem and wellbeing problem affecting global population. They (NCDs) kill 41 million people each year, equivalent to 74% of all deaths globally. Each year, 17 million people die from a NCD before age 70; 86% of these are premature deaths. Cardiovascular diseases account for most NCD deaths, followed by cancers, chronic respiratory diseases, and diabetes. **Objective of the study.** Estimating the evolution of premature mortality due to major non-communicable diseases in the Republic of Moldova. **Material and methods.** The descriptive research method was used, based on the statistical data of the World Health Organization (2020), the National Center for Health Management of the Republic of Moldova (2022). **Results.** The breakdown for Republic of Moldova is: cardiovascular disease is the leading cause of death. CVD morbidity ranks fifth in the hierarchy of diseases registered in the country during 2021, it holds a constant share of 20.2% of the DALY structure. Cancer is the second leading cause of death. Diseases of the digestive system annually constitute approximately 7% of the total mortality by causes of death in the Republic of Moldova and it has a permanent annual decreasing trend. Diseases of the respiratory system had a downward trend from 2010 to 2019. In the last 10 years, the prevalence of diabetes has doubled in the Republic of Moldova. **Conclusions.** The absolute number of deaths recorded worldwide and in the Republic of Moldova are caused by non-communicable diseases. Currently, they remain a major health issue globally and in the Republic of Moldova. Knowing the impact of these diseases on public health, only complex actions will improve the quality of life of patients with non-communicable diseases and reduce the probability of premature deaths. **Keywords:** premature mortality, non-communicable diseases, Republic of Moldova.